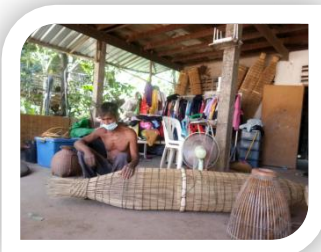

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย
อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง ฟื้นฟูความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิด โดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย มีทั้งหมด ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น
๒. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือ หรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น
๓. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น
๔. ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย การนวดไทย การนวดประคบสมุนไพร ฯลฯ
๕. ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่น จึงได้จัดทำทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นขึ้น เพื่อยกย่องและเผยแพร่ให้ชนรุ่นหลังได้ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต ต่อไป

งานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การทำดอกไม้จันทร์”

ด้าน หัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา กลุ่มอาชีพดอกไม้จันทร์

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๔ บ้านโค้งขนัน ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

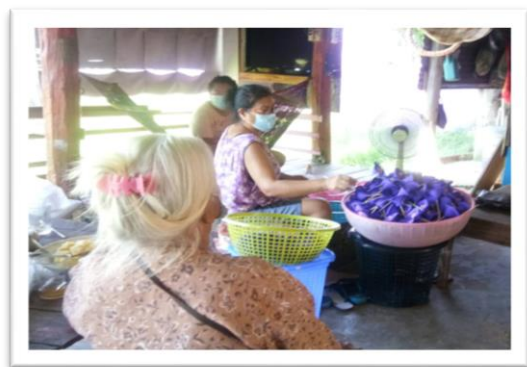
ความเป็นมา

ชาวบ้านโค้งขนัน หมู่ ๔ ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ และได้รวมกลุ่มกันทำเป็นอาชีพทำดอกไม้จันทร์เพื่อขายส่งให้กับร้านส่งของขวัญทั่วไป เป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. กระดาษสีต่างๆ
๒. ด้าย
๓. กรรไกร
๔. ฐาน
๕. กาว
๖. สก๊อตเทปใส

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การเย็บผ้าไตร”

ด้าน อุตสาหกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา กลุ่มเย็บผ้าไตร

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๔ บ้านโค้งขนัน ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

สมาชิกในกลุ่มได้ไปเรียนรู้การเย็บผ้าไตร จากการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดขึ้น และได้นำมาเผยแพร่ให้กับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม ได้เรียนรู้และเกิดเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มต่อไป

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. จักรเย็บผ้า
๒. ผ้าที่ใช้ในการเย็บ
๓. ด้าย

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การทำไม้กวาดทางมะพร้าว”

ด้าน

หัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา

นายสมเกียรติ ภัคดีชัยภูมิ

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา

หมู่ ๗ บ้านแก้งจิก ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาการทำไม้กวาดทางมะพร้าว ได้เรียนรู้การทำจากลองผิดลองถูก ดูตัวอย่างจากที่ซื้อมาใช้เองจึงทดลองทำตาม และพัฒนาฝีมือมาเรื่อยๆ ประกอบกับที่บ้านมีต้นมะพร้าวจำนวนมาก จึงได้ทำมาจนถึงปัจจุบัน และได้ถ่ายทอดความรู้ วิธีการทำไม้กวาดทางมะพร้าวให้กับเพื่อนบ้านและลูกหลาน รวมทั้งได้ทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่งด้วย

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่
๒. เชือกไนล่อน เส้นเล็ก
๓. มีดเหลาไม้ไผ่
๔. สีสี

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การปลูกเมล่อน”

ด้าน	เกษตรกรรม
เจ้าของภูมิปัญญา	นายชวลิต ป้อพันธ์ดุง (กำนันตำบลบ้านค่าย)
สถานที่ตั้งภูมิปัญญา	หมู่ ๑๒ บ้านโคกน้ำตบประชารักษสามัคคี ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาการปลูกเมล่อน เป็นคนชอบทานผลไม้ ประกอบกับได้มีโอกาสไปเที่ยวที่วังน้ำเขียว และได้เข้าไปเรียนรู้การปลูกเมล่อน จึงได้กลับมาศึกษาเรียนรู้จากต้นแบบผู้ที่ปลูกเมล่อนประสบความสำเร็จของตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ และได้ศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากยูทูบ จึงได้เริ่มต้นดำเนินการด้วยตนเองเป็นสวนเมล่อนปลอดสารพิษ เพื่อจัดจำหน่ายผลผลิตเมล่อนในนาม “สวนเมล่อน เปาเปา”

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. โรงเรือน
๒. ถูปลูก
๓. เมล็ดพันธุ์เมล่อนที่ใช้ปลูกในสวน คือ พันธุ์โยกูโบะ และ พันธุ์โมมิจิ จากประเทศญี่ปุ่น
๔. ดินปลูก

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การเย็บผ้าวน”

ด้าน อุตสาหกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา กลุ่มอาชีพเย็บผ้าวน

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๔ บ้านโค้งขนัน ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

การเย็บผ้าวน เกิดจากการนำผ้ามาเย็บวน จนเป็นผืนและจำหน่ายให้กับโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อใช้ทำความสะอาดเครื่องจักร และเครื่องใช้ต่างๆ ในโรงงาน ซึ่งในตำบลบ้านค่ายได้มีผู้มารับซื้อเพื่อไปจำหน่ายต่ออีกครั้ง จึงเกิดเป็นการรวมกลุ่มการทำอาชีพเย็บผ้าวนจำหน่าย เป็นอาชีพสร้างรายได้ในชุมชนต่อไป

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. จักรเย็บผ้า
๑. เศษผ้า
๒. ด้าย

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การทอเสื่อกก”

ด้าน

หัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา

นางมณี พรสวัสดิ์

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา

หมู่ ๗ บ้านแก้งจิก ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาได้รับการสืบทอดวิธีการทอเสื่อกกจากมารดา ประกอบกับภายในชุมชนมีต้นกกจำนวนมาก จึงได้นำมาเป็นวัสดุหลักในการทอเสื่อ เรียนรู้วิธีการทำเรื่อยมา จากทำไว้ใช้งานเอง จนมีผู้มาพบเห็นและขอซื้อ จึงได้ทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ต้นกก
๒. เชือก

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การสานตะกร้า”

ด้าน

หัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา

นายฟ่วง ประจิด

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา

หมู่ ๑๑ บ้านท่าหว้า ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาได้รับการสืบทอดวิธีการสานตะกร้ามาจากบิดา เรียนรู้วิธีการทำเรื่อยมา จากทำไว้ใช้
งานเอง จนมีผู้มาพบเห็นและขอซื้อ จึงได้ทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่
๒. มีด

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“ความเชื่อ/ศาสนา/ประเพณี/พิธีกรรม”

ด้าน อื่นๆ (ด้านความเชื่อ/ศาสนา/ประเพณี/พิธีกรรม)

เจ้าของภูมิปัญญา นางกัลยา บัวเคน

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๑๑ บ้านท่าหว้า ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาได้รับการสืบทอดความเชื่อ พิธีกรรมต่างๆ มาจากครอบครัว จากรุ่นสู่รุ่น และสืบทอดกันเรื่อยมา จึงเป็นที่เคารพนับถือจากชาวบ้านในชุมชน เป็นผู้นำในการทำพิธีกรรม ทางประเพณีและศาสนาเรื่อยมา

วัสดุ/อุปกรณ์

ไม่มี

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การนวดแผนไทย”

ด้าน การแพทย์ไทย
เจ้าของภูมิปัญญา นางสาวกัญญา สีตลอด
สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๕ บ้านโค้งน้ำตบ ตำบลบ้านค่าย อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

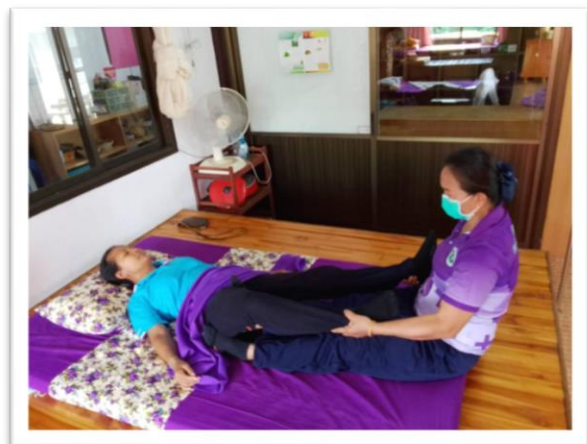
ความเป็นมา

เริ่มต้นจากเป็นคนชอบการนวดรวมทั้งชอบนวดให้คนอื่นด้วย จึงได้ไปเรียนรู้เพิ่มเติม จากการฝึกอบรมของหน่วยงานต่างๆที่จัดขึ้น ปัจจุบันจึงได้ทำงานเป็นผู้ช่วยแพทย์แผนไทย ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านค่าย

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ที่นอน/หมอน
2. ลูกประคบ

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การทำขนมจีน”

ด้าน อุตสาหกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา นางหนูเล็ก พรโสภณ

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๓ บ้านท่าหว้า ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

การเย็บผ้าวน เกิดจากการนำผ้ามาเย็บวน จนเป็นผืนและจำหน่ายให้กับโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อใช้ทำความสะอาดเครื่องจักร และเครื่องใช้ต่างๆ ในโรงงาน ซึ่งในตำบลบ้านค่ายได้มีผู้มารับซื้อเพื่อไปจำหน่ายต่ออีกครั้ง จึงเกิดเป็นการรวมกลุ่มการทำอาชีพเย็บผ้าวนจำหน่าย เป็นอาชีพสร้างรายได้ในชุมชนต่อไป

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. เครื่องบีบเส้นขนมจีน
๒. เครื่องตีแป้งทำขนมจีน
๓. แป้งหมัก
๔. ตะกร้าพลาสติก
๕. พลาสติกซีลคลุมเส้นขนมจีน

ภาพผลิตภัณฑ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

“การสานไซ”

ด้าน หัตถกรรม

เจ้าของภูมิปัญญา นายแทน ประดิษฐ์ค่าย

สถานที่ตั้งภูมิปัญญา หมู่ ๓ บ้านท่าหว้า ตำบลบ้านค่าย อำเภอมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา

เจ้าของภูมิปัญญาการสานไซ ได้เรียนรู้การทำจากบิดา และครอบครัว เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ในการหาปลา จึงได้ลองผิดลองถูก และพัฒนาฝีมือมาเรื่อยๆ ปัจจุบันได้ถ่ายทอดความรู้ วิธีการสานไซให้กับเพื่อนบ้านและลูกหลาน รวมทั้งได้ทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้อีกหนึ่งทางหนึ่งด้วย

วัสดุ/อุปกรณ์

๑. ไม้ไผ่
๒. เชือกไนลอน เส้นเล็ก
๓. มีดเหลาไม้ไผ่

ภาพผลิตภัณฑ์

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค่าย อำเภอมะนังจังหวัดชัยภูมิ

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ด้าน	เจ้าของภูมิปัญญา	สถานที่ตั้ง ของภูมิปัญญา
๑	การปลูกเมล่อน	เกษตรกรรม	นายชวลิต ป้อพันธ์ดุง	ม.๑๒ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๒	การทำดอกไม้จันทน์	หัตถกรรม	กลุ่มอาชีพดอกไม้จันทน์	ม.๔ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๓	การทำไม้กวาดทางมะพร้าว	หัตถกรรม	นายสมเกียรติ ภัคดีชัยภูมิ	ม.๗ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๔	การทอเสื่อกก	หัตถกรรม	นางมณี พรสวัสดิ์	ม.๗ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๕	การสานตะกร้า	หัตถกรรม	นายพ่วง ประจิต	ม.๑๑ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๖	การสานไซ	หัตถกรรม	นายแทน ประดิษฐ์ค่าย	ม.๓ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๗	การเย็บผ้าไตร	อุตสาหกรรม	กลุ่มอาชีพเย็บผ้าไตร	ม.๔ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๘	การเย็บผ้าวน	อุตสาหกรรม	กลุ่มอาชีพเย็บผ้าวน	ม.๔ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๙	การทำขนมจีน	อุตสาหกรรม	นางหนูเล็ก พรโสภณ	ม.๓ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๑๐	การนวดแผนไทย	การแพทย์แผนไทย	นางสาวกัญญา สีหลอด	ม.๕ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ
๑๑	ความเชื่อ/ศาสนา/ประเพณี/พิธีกรรม	อื่นๆ (ด้านความเชื่อ/ศาสนา/ ประเพณี/พิธีกรรม)	นางกัลยา บัวเคน	ม.๑๑ ต.บ้านค่าย อ.เมืองชัยภูมิ

